

Kulturplan 2026-2029

Planforslag til 1. gongs behandling og
offentleg høyring

Sist revidert 15. Oktober 2025

1. KULTURKOMMUNEN ÅL	3
1.1 Kulturplanen.....	3
1.2 Kommunalt planverk.....	4
2. KULTUR SOM SAMFUNNSUTVIKLAR I REGION OG NASJON	4
2.1 Norsk kulturindeks.....	5
2.2 Nasjonal kulturpolitikk.....	6
3 KOMMUNALE KULTURINSTITUSJONAR	6
3.1 Ål kulturhus	6
3.2 SPRANG - Landsdelsscene for dans	7
3.3 Ål bibliotek	8
3.4 Ål kulturskule	9
4. FRIVILLIG SEKTOR.....	10
4.1 Utviklingstrekk	10
4.2 Musikk.....	11
4.3 Scenekunst.....	11
4.4 Idrettsaktivitet	11
4.5 Idrettsanlegg	12
4.6 Arrangement.....	13
4.7 Forsamlingshus	13
5. KULTUR OG NÆRING.....	13
6. KULTURFORMIDLING.....	14
6.1 Kunst og kulturformidling	14
6.2 Kyrkja og kulturlivet.....	15
6.3 Kulturvern og museum	16
6.4 Kultur og natur	16
7. BARN OG UNGE.....	17
7.1 Om å satse på barn og unge	17
7.2 Barne- og ungdomsorganisasjonar	17
7.3 Møteplassar og uorganisert fritid	18

1. KULTURKOMMUNEN ÅL

1.1 Kulturplanen

Kulturplanen er eit strategisk verktøy for vidare utvikling av kulturlivet og lokalsamfunnet i kommunen. I arbeidet med den førre kulturplanen (2019-2025) såg ein at kulturplanen hadde styrka Ål kommune si gjennomføringsevne innanfor kulturfeltet. Ål kommune vart kåra til "Årets Kulturkommune 2021-2023" av Norsk kulturforum, i sterk konkurranse med store stadar som Kristiansund og Bergen.

"Årets kulturkommune er større enn seg selv på mange måter. Med det mener vi at kommunen betyr mye for regionen, og er et kraftsentrum i dalføret. Vinneren formidler kultur til tilreisende såvel som egne innbyggere. Årets kulturkommune legger vekt på å ta vare på lokale kulturtradisjoner og kombinerer det på en utmerket måte med de unges iboende ønske om fornying – spesielt gjennom dans. Kommunen har sågar et nasjonalt og internasjonalt mandat for å fremme både lokale og nasjonale dansetradisjoner."
- juryens grunngjeving.

Kulturplan 2026-2029 er ein revidering av kulturplan 2019-2025, og ein ny plan kjem i 2030. Det er difor gjort kortfatta endringar i tekst, mål og tiltak.

Kulturplanen for Ål kommune omfattar idrett, frivilligheit (lag og organisasjonar), kulturformidling, kunst, kulturarenaer, bibliotek, friluftsliv, natur og kulturvern samt kulturarbeid for barn og unge. Og den legg til grunn at kulturfeltet har ein nøkkelrolle i storsamfunnets møte med den enkelte innbyggjar. Kulturaktørane er viktige premissleverandørar i eit moderne demokratisk samfunn og skal ha ein aktiv rolle i utviklinga av Ål kommune som ein levande og attraktiv kulturkommune.

Overordna mål for kulturplan 2026 – 2029:

1. Ål skal vere ein kommune der kultur blir sett på som **eigenverdi** – det vil si som ein kvalitet me legg vekt på i planlegging av tenestetilbodet i alle sektorar.
2. Vidareutvikle innhald og tilbod på **Ål kulturhus**.
3. Den **frivillige innsatsen** i kulturlivet skal stimulerast og støttast.
4. Innhaldet i kommunen si kultursatsing skal vere prega av **samhandling** med ulike aktørar i samfunnslivet.
5. **Kulturbasert næring** skal utviklast vidare.
6. Kulturlivet skal vere **for alle**.

Kunsten, kulturen og fritidstilboda skal vere både for innbyggjarane i Ål og for hyttefolk, turistar og andre tilreisande. Kommunen skal leggje til rette for at nye kulturelle aktivitetar og uttrykk vert skapt.

Det utvida kulturomgrepet ligg til grunn for planen. Det vil si at ein tenkjer både på tradisjonelle kunst- og kulturuttrykk, lag og foreiningar, det fysiske miljøet med idrett og friluftsliv, fritid og tilgrensande samfunnsområde.

Det er ei viktig utfordring å auke kulturaktiviteten blant born, unge, tilflyttarar, nye landsmenn og ei veksande gruppe av eldre. Kommunen har ansvar for tilrettelagde aktivitetar i eit folkehelseperspektiv. Det er viktig å skape forståing for at store helse- og velferdsgevinstar kjem av auka fysisk og kulturell aktivitet. Sektorane helse og kultur må vera førande i dette utviklingsarbeidet, men lokale lag og organisasjonar, eldsjeler og innbyggjarar som ynskjer å setje i gang aktivitet, bør få relevant støtte frå kommunen.

Kulturplanen skal vere ein viktig reiskap i det langsiktige arbeidet med å utvikle profil og omdøme for kommunen. Som eit ledd i profileringa vil det bli arbeidd fram prosjekt der kulturtilbod er tilpassa innbyggjarar i Ål som har vanskar med å oppsøkje plassane der ein til vanleg tilbyr kulturaktivitetar. Dette er eit nybrottsarbeid som knyter tettare band mellom kultur og helse, heilt i samsvar med kulturmeldinga «Kulturens kraft».

Arbeidet med revidering av kulturplanen er gjennomført av kultur- og idrettskonsulent og kommunalsjef kultur i lag med aktørane for dei ulike felta.

I arbeidet har det vore møter med Ungdomsrådet og Eldrerådet, dialogmøte med lag- og organisasjonar, utvalsmøter med sektorutval for kultur og oppvekst. Prosjektgruppa har også hatt innspelsmøter med alle avdelingar nemnt i kulturplanen.

1.2 Kommunalt planverk

Kulturplanen byggjer på det fundamentet som er lagt i ulike kommunale planar:

1. Kommuneplan for Ål (2015-2027).

I planen er det eit eige kapittel som omhandlar kultur: 4.2. Kultur og fritid.

2. Strategisk næringsplan for Ål kommune (2025-2028).

“Tradisjonskultur er ein viktig prioritering for politikarane i Ål, både innanfor næringsverksemd og kultursektoren. Stølsdrift og bunader har fått plass på Unescos si verdsarvliste over immateriell kulturarv i 2024.”

2. KULTUR SOM SAMFUNNSUTVIKLAR I REGION OG NASJON

Kultur er naudsynt for eit samfunn. Me treng kultur som utfordrar oss, og som kan gje tilværet innhald og meining som enkeltmenneskjer og i fellesskap. God stadutvikling er

ikkje mogleg utan å samstundes utvikle eit attraktivt og vitalt kulturliv. Kultur kan motvirke utanforskap og stimulere til deltaking og medborgarskap.

Ål kommune skal leggje til rette for at alle som vil skal få moglegheit til å skape, delta og oppleve kultur.

2.1 Norsk kulturindeks

«Ål kommune må kunne sies å være en av Norges desidert viktigste kulturkommuner. Kommunen har en bredde og et omfang på kulturlivet som få andre kommuner i landet er i nærheten av»

Norsk kulturindeks, 2018

Norsk kulturindeks er ein årleg oversikt over kulturtilbod og kulturaktivitet i kommunar, regionar og fylke. Desse årlege rapportane måler pengebruk, aktivitetar, tilbod og deltaking i kulturlivet. Kulturindeksen vart lansert i 2012, og Ål har plassert seg på 2. plass fem gonger (2012, 2014, 2015, 2017 og 2020). Og på 3. plass 3 gonger (2021, 2023 og 2024). Dette bør ålingane vere stolte av

«Det private, det kommunale og det frivillige kulturlivet bidrar alle til å skape et svært godt tilbud. Kulturbruken er også svært høy selv om det ikke er universitet eller høyskole i bygda og uten at utdanningsnivået er spesielt høyt. Selv om det er mange strukturelle faktorer som tilsier at Ål skal ha en høy kulturaktivitet, er det mange kommuner som er i samme situasjon, blant annet nabokommunene. Ål kommune har også satset mye på kultur og bruker relativt mye kommunale midler på kultur.» (...) «Likevel ser vi at Ål gjennomgående har en høyere kulturaktivitet enn forventet i nær sagt alle kategorier.»

Norsk kulturindeks, 2018.

Kulturtilbodet i Ål er unikt. Både omfang og kvaliteten på tilbodet liknar på tilbodet ein elles finn i byar og regionsenter. Innbyggjarane våre er mest nøgde med tilbod om kino, konsert og teater. Deltakinga på tilboda er mykje høgare enn deltaking i kommunar me samanliknar oss med. Me veit at publikummet vårt bur i heile regionen, og at publikummet også inkluderer turistar og hyttehallingar.

2.2 Nasjonal kulturpolitikk

Kulturlova ligg til grunn for kulturplanen. Den nye kulturlova tredde i kraft 1. juli 2025 og inneheld fleire viktige endringar som styrkar kultursektorens rolle og tydeleggjer offentlege styremakters ansvar.

Dei mest sentrale punkta er:

- a) Lovfesting av infrastrukturkravet: styresmaktene har plikt til å leggje til rette for eit ope og opplyst offentleg ordsifte gjennom kulturverksemd
- b) Armlengdeprinsippet vart lovfesta: dette skal sikre at avgjerder som baserar seg på kunstnarleg eller kulturfagleg skjønn vert fatta av fagpersonar, utan politisk innverknad.
- c) Nye krav til kommunal og fylkeskommunal planlegging: får plikt til å utarbeide ein skriftleg oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet.

Stortingsmeldinga frå hausten 2018, «Kulturens kraft - Kulturpolitikk for framtida», er i tråd med våre satsingar:

Kunst og kultur er ytringar med samfunnsbyggjande kraft, og kulturpolitikken skal byggje på ytringsfridom og toleranse. Kulturlivet og sivilsamfunnet er føresetnader for danning og ei opplyst offentlegheit, og dermed ei investering i demokratiet. Kulturen skal vere fri, med personleg engasjement og frivilligheit som grunnlag.

Eit rikt og variert kulturliv er ein av føresetnadene for ytringsfridom og eit velfungerande demokrati. Når offentlegheita blir stadig meir oppdelt, kan kunst og kultur både danne, forme og styrkje fellesskap og samfunnsstrukturen rundt oss. Innvandring er ei kjelde til nye impulsar og kulturutveksling. Variasjon medverkar til nytenking, innovasjon og kreativitet. Ein offensiv og målretta kulturpolitikk vil vere eit effektivt verktøy for å fremje ei positiv utvikling i samfunnet.

I Ål kommune er kultur eit viktig verktøy for integrering og inkludering av alle innbyggjarane våre. Me konstaterer at me i Ål jobbar etter nasjonale føringar.

3 KOMMUNALE KULTURINSTITUSJONAR

3.1 Ål kulturhus

Ål kulturhus er det regionale kulturhuset for Hallingdal. I 2019 vart det ferdigstilt ei stor om- og utbygging, med nytt bibliotek og SPRANG – landsdelscene for dans. Huset har tre amfisalar for bruk til kino, scenearrangement og dans. Ål kulturhus har no følgande tenester: kiosk, bibliotek, Galleri Syningen, Nesch-museet, Hallingrosa, Ål kulturskule, Ål Intro og frivilligsentralen. I tillegg har huset areal som vert nytta til undervisning, øving, utleige, møte og kulturaktivitetar.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Ål kulturhus skal ha ein sentral plass i utviklinga av Ål som lokalsamfunn og kulturkommune	▪ Gi rom for aktivitetar innan kulturelt mangfald og uttrykk som ikkje er kommersielle eller lønsame

		▪ Skape innhald og møteplassar for nye brukargrupper gjennom relevant programmering ▪ Legge til rette for at lokale lag og foreiningar kan nytte møterom gratis i opningstida til kulturhuset
2	Ål kulturhus skal vere spydspiss i marknadsføringa av Ål kommune og Hallingdal	▪ Synleggjere aktivitetar gjennom ulike marknadsføringskanalar som programblad og sosiale media. Marknadsføre SPRANG nasjonalt ▪ Vere ein sentral samarbeidspartnar ved store arrangement som finn stad i Ål
3	Ål kulturhus skal vere det regionale kraftsenteret for kultur og for kulturproduksjon	▪ Delta i regionale samarbeid med Buskerud fylkeskommune/ Viken fylkeskommune ▪ Legge til rette for at eksisterande og nye aktørar innan kulturturnering kan ha fast tilhald på Ål kulturhus. ▪ Styrke produksjon og formidling av folkedans og folkemusikk gjennom spesifikke tiltak, med spesielt fokus på å rekruttere unge utøvarar
4	Kulturhuset skal vere ein viktig medspelar ved vidare utvikling av tilbodet ved kulturskolen, biblioteket, vaksenopplæringa og frivilligsentralen	▪ Årlege samarbeidsprosjekt som tek sikte på å fremje publikumsutvikling, mangfald og integrering
5	Kinotilbodet skal ha breidde og tilby filmar for dei fleste målgrupper, med særskild fokus på barn og unge	▪ Alle skuleelevar i Ål skal få minimum ei skuleframsyning i året ▪ Tilrettelagde framsyningar for andre brukargrupper i samråd med ungdomsråd, eldreråd, ungdomskonsulent og andre interessegrupper

3.2 SPRANG - Landsdelsscene for dans

I 2015 ga stat, fylke og Ål kommune midlar til å bygge SPRANG, ei produksjons- og visningsscene for dans på Ål kulturhus. Utbygginga av ny scene vart ferdigstilt i 2019. Scena kan huse store nasjonale og internasjonale danseproduksjonar, og er med på å setje Ål kommune, med sine lange tradisjonar innan folkedans og folkemusikk, på dansekartet. Folkemusikk og folkedans er definert av UNESCO som vår felles immaterielle kulturarv, det betyr levande tradisjonar og tradisjonell kunnskap som vert overført mellom folk. Gjennom satsinga på SPRANG, har Ål fått mandat til å ta vare på og formidle folkedans frå Hallingdal spesielt, og dans generelt

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	SPRANG skal vere ei nasjonal scene for produksjon og framsyning av dans	▪ Halde høg kunstnarleg profil ▪ Utvikle nye regionale og nasjonale samarbeid ▪ Leggje til rette for høgskuleutdanning ▪ Tilby konkurransedyktige prisar på leige og pakketilbod.

2	SPRANG skal fremje mangfald, rekruttering og publikumsutvikling	▪ Gjennomføre prosjekt med dans i samhandling med andre kunst- og kulturformer ▪ Skape samarbeid og prosjekt mellom profesjonelle aktørar og amatørar både i og utanfor Hallingdal ▪ Opprette ungdomsakademi og arbeidsmøtar med fokus på folkedans og folkemusikk ▪ Nytte lokal kompetanse i utviklinga av tilbodet ▪ Tilby framsyningar for barn og unge
3	SPRANG skal vere ein spydspiss for norsk folkedans og folkemusikk	▪ Arbeide for å oppnå status som regionalt fyrstårn for folkedans ▪ Ta vare på og formidle folkedans som kulturarv ▪ Vise nyskapande produksjonar, der tradisjonelle og moderne uttrykk møtast

3.3 Ål bibliotek

Ål bibliotek er eit moderne, heilope og framtidsretta bibliotek i hjartet av Ål kulturhus. Biblioteket er ein viktig møteplass i lokalsamfunnet, gratis og open for alle. Publikum nyttar lokala for å låne, lese, oppleve, finne inspirasjon og idear, arbeide eller studere, spele og surfe. Her kan dei slå seg ned i fred og ro eller møte andre.

Biblioteket har nasjonalt lovverk og regionale bibliotekstrategiar som rettesnor. Ål bibliotek har opplev ein stor auke i utlån, besøk, aktive vaksne lånarar og deltaking på arrangement. Ål bibliotek tilbyr arrangement med ein brei og variert profil, som er gratis og opne for alle. Ål bibliotek skal fortsette å satse på ein kombinasjon av fysiske medier og digitale løysingar, til beste for våre lånarar.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Biblioteket skal vere ein uavhengig møteplass for alle	▪ Tilby funksjonelle og attraktive lokale med gode opningstider.
2	Biblioteket skal vere ein stad for livslang læring og aktiv formidling	▪ Styrkje samarbeidet mellom biblioteket, oppvekst- og helsesektor ▪ Tilby biblioteket som arbeidsstad ▪ Leggje til rette for studiar i våre lokalar.
3	Biblioteket skal praktisere delingskultur og samarbeid	▪ Oppretthalde det sterke biblioteksamarbeidet i Hallingdal ▪ Vidareføre samarbeid med alle avdelingar på Ål kulturhus
4	Biblioteket skal tilby gode digitale tenester	▪ Syte for høg kompetanse blant personalet ▪ Yte digital hjelp til publikum med ulike digitale verktøy
5	Biblioteket skal tilby gratis arrangement	▪ Tilby oppleving og informasjon som favnar breitt, og dekkjer aktuelle tema. ▪ Vere ein arena for offentleg samtale og debatt
6	Biblioteket skal ivareta lokal kultur	▪ Byggje opp ei god lokalsamling med lokale utgjevingar tilgjengeleg.
7	Ål bygdearkiv skal drive god forvaltning av lokalt arkivmateriale	▪ Oppretthalde kompetansen på arkivet ▪ Ha gode teknologiske og digitale verktøy

		▪ Gjere lokalhistoriske kjelder meir tilgjengelege på internett
--	--	---

3.4 Ål kulturskule

Ål kulturskule er ein av dei viktigaste kulturformidlarane for barn og unge i bygda. Med dei gode fasilitetane i Ål kulturhus har kulturskulen moderne salar og øvingsrom som gjev gode rammer for både undervisning, samspel og kreative møteplassar.

Kulturskulen tilbyr undervisning innan dans, song, visuelle kunstfag, sceneteknikk, digital musikkproduksjon, teater, og ei rekkje instrumentfag.

Kulturskulen skal gje eit tilbod av høg fagleg og pedagogisk kvalitet og representere ei vesentleg fordjupning utover det obligatoriske skuleverket. Opplæring i kulturskulefaga er individuelt tilpassa, langsiktig innretta og byggjer på elevmedverknad, og kan skape livslang meistring og glede – og for nokre gi basis for vidare yrkesutdanning innan kunstfag. Kulturskulen tilbyr ein leiken og kreativ arena – for alle!

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Kulturskulen skal gje tilbod til alle born og unge som ynskjer opplæring i kunst og kultur, og styrke elevens estetiske, personlege, sosiale og kulturelle kompetanse.	• Vidareutvikle kjerne –og fordjupingsprogram i tråd med rammeplanen • Styrkje elevmedverknad i undervisning, prosjekt og programmering • Utvikle økonomiske ordningar (t.d. friplassar, stipend) og informasjonsarbeid for å sikre kulturskule for alle • Spegle kulturelt mangfald og bidra til mangfald og inkludering
2	Kulturskulen skal vere ein leiande aktør innan kvalitet, mangfald og tverrfagleg arbeid, og vere ein ressurs både for grunnskulen og kulturlivet	• Tilby attraktive og kreative lærarstillingar, gjerne i samarbeid med andre kulturskular i Hallingdal og Buskerud Teater • Vidareutvikle det regionale fordjupningsprogrammet «Dans i kulturskulen» • Invitere profesjonelle kunstnarar og kulturutøvarar til kurs og gjestespel • Styrkje samarbeid med høgare utdanningsinstitusjonar, til dømes Norges musikkhøgskole og andre relevante fagmiljø • Gjere det mogleg for lærarane å vere både utøvarar og pedagogar, og bidra med produksjonar og prosjekt i lokalsamfunnet • Vidareutvikle samarbeid med andre kommunale avdelingar og med frivillige organisasjonar • Utvikle gode prosjekt i samarbeid med skulane, til dømes DKS.

3	Kulturskolen skal ha eit tilbod som er nyskapande og i takt med samtida, samstundes som ein tek vare på og vidareutviklar dei lokale tradisjonane	• Utvikle nye og varierte tilbod i takt med elevane sine interesser og samfunnsutvikling • Ivareta og vidareutvikle lokal kulturarv innan musikk, dans, visuell kunst og forteljarkunst • Skape møteplassar der tradisjon og nye uttrykk kan møtast og inspirere til kreativ nyskaping
---	---	--

4. FRIVILLIG SEKTOR

4.1 Utviklingstrekk

Det frivillige kulturlivet er ein bærebjelke i kommunens kulturelle infrastruktur. Det skapar aktivitet, felleskap og tilhøyrighet - og er ein viktig arena for demokrati og medborgarskap. Frivilligheit knytt til kulturfeltet er ein viktig del av kulturplanen. Verdien av frivillig innsats i samfunnet er stor, både kulturelt, sosialt, fysisk, økonomisk og demokratisk. I 2023 brukte våre innbyggjarar 83 000 timar (om lag 47,5 årsverk) på frivillig arbeid innanfor kultur og fritid.

Ål kommune har eit stort og velfungerande organisasjonsfelt som spenner over alle aldersgrupper og alle område av kommunen. Me har om lag 190 registrerte lag og organisasjonar. Organisasjonane eig og driv dei fleste bygningar og anlegg for frivillig aktivitet. Kommunale tilskot til laga går i hovudsak til aktivitet.

Kulturfeltet har ein unik eigenskap til å mobilisere og inspirere. Det enorme engasjementet på grasrota, og dei mange timane med frivillig arbeid som leggst inn kvart år, sikrar at born og unge vert tilbydd trygge, gode og inkluderande aktivitetar der dei bur.

Kulturens møteplassar er ofte uforpliktande arenaer med låg terskel og tilbyr ein sosial arena for mange menneske. Den kulturelle spaserstokken skal sikre eit godt kulturtilbod og aktivitetar tilpassa og tilrettelagd for seniorar, personar med demens og andre sårbare eldre. Det må vidareførast å byggje gode strukturar og relasjonar som gjer det mogleg å lyfte kulturlivet på tvers av sektorar, aktørar og nivå.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Stimulere det frivillige organisasjonslivet til innkludering av alle, utan omsyn til utfordringar og bakgrunn	▪ Støtte tiltak for auka deltaking for alle i kulturlivet ▪ Skape gode møteplassar med fleirkulturell aktivitet og rekruttering
2	God samhandling mellom kommunen og frivillige lag og organisasjonar for å dekke behov i samfunnsutviklinga	▪ Bidra til rekruttering av frivillige til lokale lag og organisasjonar ▪ Auka og føreseielege økonomiske rammer for årlege kommunale driftstilskot

4.2 Musikk

Musikklivet i Ål femnar om fleire kor, korps, spel- og dansarlag, konsertarenaer, folkemusikk og folkedans. Det organiserte musikklivet er breitt samansett, og dei fleste er tilknytt Ål musikkråd.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Føremålstenlege og gode musikalske møteplassar for både amatørar og profesjonelle	- Leggje til rette for øvings- og framføringslokale, både på kulturhuset og i grendehusa - Støtte opp om arbeidet til uavhengige konsertarrangørar
2	Vidareføre musikkrådet si rolle som talerøyr for det frivillige song- og musikklivet	- Gje støtte til dei lokale laga - Vere rådgjevande organ for SUKO og andre i saker som har med musikklivet å gjere
3	Gjere om Ål musikkråd til Ål kulturråd for å styrke samarbeidet på tvers av kulturfeltet	Gje auke i tilskot til kulturrådet når det vert mange fleire medlemmar

4.3 Scenekunst

Scenekunst er ei fellesnemning for tradisjonelle kunstuttrykk som til dømes teater og dans. Gjennom målretta arbeid skal det offentlege legge til rette for eit mangfald av amatørverksemd innan utøvande scenekunst.

Folkedansen har lange tradisjonar og står framleis i ei særstilling i kommunen vår. Gjennom satsinga på SPRANG har Ål har fått eit samfunnsoppdrag med å ta vare på og formidle folkedans frå Hallingdal spesielt og dans generelt. Hugnad ungdomslag har i mange år stått for den største rekruttering innan tradisjon og – dans i Hallingdal

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Eit rikt, lokalt amatørteatermiljø	Økonomisk støtte til lokale teaterlag sine produksjonar (til dømes Leveld teaterlag)
2	Eit levande lokalmiljø innan utøvande folkedans og folkemusikk	- Økonomisk støtte til lokale lag og ressurspersonar - Støtte/ta initiativ til samarbeid med SPRANG - Støtte opp om arbeid med å ta vare på, samt utvikle feltet for folkemusikk og folkedans
3	Styrke samarbeid innanfor tradisjonskultur regionalt/fylke/nasjonalt	- Økonomisk støtte til prosjekt tradisjonskultur - Oppretthalde god kontakt med og prioritere samarbeid med Regionrådet Hallingdal, spel- og dansarlag, Buskerud Fylkeskommune osv

4.4 Idrettsaktivitet

Idrett er ein svært viktig aktør i det frivillige kulturlivet i Ål, med tilbod innan dei fleste idrettsgreiner. Idretten er organisert i idrettslag, klubbar, skiskyttarlag og skyttarlag.

Totalt er det registrert 1904 brukarar av idretten i Ål kommune. Av desse er det 496 born, 500 ungdom og 908 vaksne. (Idrettsindeks.no 2023).

Idrett og fysisk aktivitet er viktig innan førebyggjande helsearbeid. Ein står i dag ovanfor mange utfordringar knytt til livsstilssjukdomar, og fysisk aktivitet vil vere eit viktig satsingsområde framover.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Ha aktive idrettslag som gjev medlemmene gode sportslege tilbod i ei sosial og trygg ramme	- Arbeide for at alle idrettsinteresserte, på alle nivå, opplever meistring - Legg til rette for at leiarar og instruktørar har relevante kurs for sine verv
2	Arbeide med at Ål idrettsråd ha ei rolle som talerøyr for alle idrettsorganisasjonane i Ål kommune	- Ha ein støttefunksjon for dei lokale laga - Vere rådgjevande organ for kommunen/ SUKO i saker som har med idrett å gjere
3	Legge til rette for offentleg bading i kommunale symjehallar	Kommunalt tilskot til lokale lag som står ansvarleg for tilbodet. Dersom dette ikkje lukkast, må kommunen vurdere andre løysingar.

4.5 Idrettsanlegg

Ål kommune er godt utbygd på anleggssida, men for å kunne møte framtidige krav til kvalitet er det viktig at kommunen opprettheld satsinga på gode idrettsanlegg og vedlikehald av desse.

I Ål kommune finn me anlegg som: fotballbanar, skytebanar, lysløyper, langrenn- og skiskytteanlegg, alpinanlegg, motocrossbane, tennisbanar, ridebane, frisbee-bane, klatrefelt og sandvolleyballbanar. Det er viktig at Ål kommune opprettheld sin del av det økonomiske spleiselaget og støttar dei ambisiøse anleggseigarane.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Føremålstenlege og moderne idrettsanlegg	- Stimulere offensiv utbygging gjennom bruk av kommunale tilskot og statlege spelemidlar - Kommunen skal i størst mogeleg grad forskottere staten sin del av spelemidlane til nye anlegg eller opprusting av eksisterande anlegg
2	Gode og føreseielege tilskot til drift og vedlikehald av idrettsanlegg	Ål idrettsråd tilrår årleg fordeling av kommunale løyvingar etter fastsett fordelingsnøkkel

4.6 Arrangement

Ål kommune er ein arrangementskommune med pr. 2025, 18 faste arrangement gjennom året. Arrangementa har variasjon og breidde, med mange store idretts-, musikk- og kulturarrangement.

Arrangementa er viktige i lokalsamfunnet Ål, for fastbuande, hyttefolk og tilreisande. Dei må utviklast i samsvar med dei generelle krav i samfunnet med tanke på bærekraft, miljø og klima. Dette gjeld spesielt på områder som arrangementsplanlegging, avfallshandtering og avvikling. I planlegging og utvikling av arenaer må det leggast vekt på å utvikle ein berekraftig og kostnadseffektiv infrastruktur.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Stimulere vidareutvikling av eksisterande arrangement	▪ Målretta bruk av arrangementsfondet ▪ Fordele årlege og føreseielege tilskot til arrangement ▪ Styrke kulturtilskot og arrangementsfondet ▪ Fortsetje arbeidet med arrangørforumet

4.7 Forsamlingshus

I Ål kommune er det om lag 25 forsamlingshus innan ulike kategoriar (bedehus, grendehus, idrettshus og ungdomshus).

Det er ein tendens til at ein del av desse husa er lite brukt, men har krevjande vedlikehald. Ål kommune vil oppmode om sal av husa dersom bruken er låg, i samsvar med målsettinga om «lys i alle glas» og for å styrke busetnaden i grendene.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Aktive forsamlingshus i kvar grend	▪ Støtte opp om hus som grenda brukar (aktivitet) ▪ Det vert gjeve tilskot til vedlikehald av forsamlingshus som ligg i grender utan kommunalt eigde bygg, og som dermed tener som grendehus, jf. Ål kommune sine retningsliner for kulturtilskot (2023)

5. KULTUR OG NÆRING

Kultur- og opplevingsnæringane utgjer ein aukande del av næringslivet i landet, og folk brukar stadig meir pengar på kjøp av kultur. Kreative næringar er definert som verksemdar som nyttar kulturelle uttrykk i sine produksjonar, t.d. annonse/reklameverksemd, arkitektur,

bibliotek/museum, trykte media, design, film/foto/video, utøvande kunst, musikk, TV/radio. Ål har den største næringsklynga i regionen innan IKT/media/grafisk.

Kultur som næring har ei sterk rolle gjennom Ål kulturhus og alle kulturtilboda der. Ved vidareutvikling av lokalsamfunnet Ål er det viktig med nært samspel mellom kulturliv og næringsutvikling. Store arrangement i bygda vår gjev lokal vekst og handel.

Profesjonelle kunstnarar har i alle år prega bygda, og Ål har ei rekkje landskjende kunstnarar og kulturaktørar innanfor ei rekkje kulturuttrykk. Det er viktig for Ål kommune å leggje til rette for at bygda også i åra som kjem kan gje vekstvilkår og kreative rom for det profesjonelle kulturlivet. Gode profesjonelle vekstvilkår gjev også positive ringverknader for amatørkulturlivet.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Kultur skal vere ein viktig faktor i kommunen si næringsutvikling	▪ Arbeide inn kultur som ein viktig del av strategisk næringsplan ▪ Vidareføre arbeidet med nærings- og arrangementstilskot ▪ Målretta satsing på å knyte til seg personar med kulturfagleg kompetanse
2	Kultur som ein grunnstein i vidareutvikling av lokalt reiseliv og næringsliv	▪ Stimulere private initiativ ▪ Vidareføre samarbeid med Ål Utvikling og turistinformasjonen om marknadsføring av arrangement
3	Innbyggjarar og tilreisande skal kunne møte profesjonelle kunstuttrykk utført av lokale utøvarar	▪ Nytte lokale, profesjonelle kulturformidlarar i presentasjonen av bygda vår
4	Kulturarrangement skal vere ein viktig arena for formidling av profesjonelle musikkuttrykk	▪ Vidareføre kommunale tilskot

6. KULTURFORMIDLING

6.1 Kunst og kulturformidling

Ål kulturhus er ein viktig arena for formidling av kunst og kultur. Samstundes er det viktig at også andre lokale arenaer, skular og institusjonar vert nytta.

Ål kommune skal gje innbyggjarane gode kulturopplevingar gjennom heile livsløpet. Den kulturelle skulesekken (DKS) sikrar kulturformidling til born og unge og Den kulturelle spaserstokken (DKSS) sikrar kulturformidling til seniorar.

Alder eller funksjonshemming skal ikkje hindre møte med kunst og kultur.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Alle born og ungdom i Ål kommune skal få møte ulike kulturuttrykk formidla av profesjonelle kunstnarar	▪ Stimulere til lokale DKS-produksjonar på skulane ▪ Vidareføre forankring av "Nesch og ungane"
2	Stimulere grunnskuleelevane til eiga utøving	▪ Lage eigne lokale/regionale produksjonar tilpassa trinna
3	Ta vare på lokal identitet gjennom dialekt og nynorsk skriftspråk	▪ I samarbeid med Ål og Hol mållag drive haldningsskapande arbeid og dele ut målprisen ▪ Årlege kurs for skular, næringsliv og andre om bruk av godt språk i dialekt/nynorsk ▪ Utvikling og målretta bruk av målbruksplanen ▪ Tilby identitetsskapande produksjonar gjennom DKS og DKSS
4	Alle eldre skal kunne oppleve ulike kulturuttrykk formidla av profesjonelle kunstnarar	▪ Syte for drift av videooverføring frå Ål kulturhus og Ål kyrkje til institusjonar ▪ Utvikle DKSS i lag med lokale arrangørar ▪ Vidareføre tilskot til arrangørar innanfor feltet
5	Fleire eldre skal kunne delta i utøving av kunst og kultur	▪ I samarbeid med helsesektoren utvikle nye tilbod og legge til rette for bruk av eksisterande tilbod ▪ Vidareføre «Dørstokkmila»
6	Ta vare på og utvikle særmerkte kulturarenaer i Ål	▪ Utvikle Galleri Syningen, Hallingrosa, Nesch-museet, Stavkyrkje-museet og Torpo stavkyrkje til å bli ein endå viktigare del av kultur- og reiselivet i regionen ▪ Syte for at desse institusjonane vert profilerte og meir tilgjengelege for besøk
7	Vidare utvikling av Leveld kunstnartun	▪ Støtte utvikling av kunstnartunet gjennom føreseielege driftstilskot
8	Støtte Fryd scene som fast konsertarrangør	▪ Årleg driftsstøtte

6.2 Kyrkja og kulturlivet

Eit aktivt kyrkjeleg arbeid er ei viktig brikke i kulturlivet i Ål. Arbeidet er prega av å vere ope og nytenkjande i heile spekteret av kyrkjelege aktivitetar. Synleggjering av samarbeid mellom kyrkjelege og andre kulturelle aktørar er i seg sjølv positivt. I Ål er det også eit svært godt og raust samarbeid mellom dei ulike trussamfunna.

I kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4) heiter det: Den norske kirke har som folkekirke en særlig viktig rolle som formidler av kulturarven, slik den er innvevd i kirkebygg og menneskers livsriter. Kirken er en viktig arena for kirkemusikk, visuell kunst og andre

kulturaktiviteter, herunder både profesjonell virksomhet og amatørkultur og fremstår flere steder i landet som en viktig kulturprodusent.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Det skal vera eit rikt kyrkjeleg liv med mange uttrykksformer. Aktivitetane skal femne vidt og inkludere alle aldersgrupper	▪ Godt samarbeid mellom kommunen og alle delar av kyrkja sine profesjonelle og frivillige aktørar og aktivitetar ▪ Føreseielege overføringar frå kommunen

6.3 Kulturvern og museum

Ål bygdamuseum ligg på Leksvol og har 32 gamle hus. Stolphus, loft, fjøs, smie, bekkekværn, badstove, skulestove og stølsbuer, samt små og store våningshus, med og utan rosemåling. Pr. 2025 gjeld fortsatt driftsavtala med Buskerudmuseene avd. Hallingdal for Ål bygdamuseum.

Det er mange særmerkte kulturminne i Ål med stor lokalhistorisk verdi, som i større grad enn i dag bør gjerast tilgjengeleg for alle.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Ta vare på bygningar og gjenstandar av høg kulturhistorisk verdi	▪ Restaurere Kastebue
2	Synleggjere, formidle og ta vare på prioriterte kulturminne	▪ Vidareføre og utvikle kulturminne som t.d. Prestegardslåven og Stavkyrkjetomta ▪ Vidareføre "52 turar i Ål" ▪ Halde i hevd særskilde merka kulturminne ▪ Vidareføre og utvikle kulturvandring/Sundrevandring

6.4 Kultur og natur

Kommunen skal sikre verneverdige natur- og kulturmiljø for framtida. Ein aktiv bruk av desse miljøa vil vere viktig for næringsutvikling, reiseliv, helse og livskvalitet. Det vert i åra som kjem viktig å leggje til rette for fysisk aktivitet gjennom tilkomst til naturen.

Ål kommune har mange fine område for jakt, fiske og friluftsliv. Det er ei utfordring å gjere flest mogleg merksam på aktivitetar og område, og få fleire til å nytte naturen aktivt.

Kulturlandskapet er i sterk endring, mellom anna ved attgroing. Dette vil innsnevre bruken av naturen og gjere kulturlandskapet mindre synleg. Kulturlandskapet i Leveld har status som utvalt nasjonalt kulturlandskap (UKL).

Stølsdrift vart i desember 2024 ført inn på Unescos liste over immateriell kulturarv, som anerkjenner den tradisjonelle driftsforma, kunnskapen som overførast mellom generasjonar, og omsorgskulturen rundt samspelet mellom menneskjer, dyr og natur.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Leggje til rette for at flest mogeleg skal vere aktive brukarar av naturen	- Vidareføre arbeidet med "52 turar i Ål" - Samarbeid med grunneigarlag og frivillige lag og organisasjonar - Synleggjere eksisterande og utvikle nye aktivitetstilbod i naturen
2	Oppretthalde kulturlandskapet i utvalde område i kommunen	- Tiltak i samarbeid med grunneigarar/ landbruk for å hindre attgroing av kulturlandskapet (SMIL-midlar) - Støtte arbeidet med UKL Leveld

7. BARN OG UNGE

7.1 Om å satse på barn og unge

Ein barnevennleg og aktiv kulturpolitikk gjev grobott for gode oppvekstvilkår. Kultur og anna aktivitet i fritida er ein verdi i seg sjølv. I eit velferdssamfunn bør barn og unge bli møtt med varierte fritidstilbod. Ungdomstida er ein fase i livet som med sine kvaliteter, spenningar og opplevingar har sin eigen verdi. Nettopp difor skal offentlege midlar nyttast for å sikre gode kår i fritidssektoren. Eit av måla med kommunalt engasjement på dette feltet er at ungdom ser heimstaden som ein aktuell stad å slå seg ned i vaksen alder. Det gjeld å gjere oppvekstvilkåra for alle barn og unge i kommunen så gode, trygge, varierte og innhaldsrike som mogeleg.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Born og ungdom skal ha varierte tilbod innan idrett, musikk og andre kulturformer	- Vidareføre satsing på kulturtilskot til lag og organisasjonar - Nærare samarbeid mellom kommunen og lag og organisasjonar
2	Barn og unge skal ha medverknad på utvikling av fritidstilbod	- Oppretthalde god dialog gjennom Ål ungdomsråd - Ungdomsarbeidar i nær dialog med målgruppa
3	Auka fokus på regionalt ungdomsarbeid	Stimulere Hallingdal Ungdomsråd
4	Fange opp nye trendar innan ungdomskultur og aktivitet	- Tilskot/frie midlar til å kunne aksjonere når ungdom sjølv tek initiativ og syner engasjement - Engasjere Ål Ungdomsråd
5	Samarbeid på tvers av kommunale sektorar, til beste for born og ungdom	Etablere faste møtestader som stimulerer til samarbeid på tvers av sektorar

7.2 Barne- og ungdomsorganisasjonar

I Ål kommune har vi eit breitt spekter av barne- og ungdomsorganisasjonar. Døme på slike er 4H, speidarar, sundagskulelag, HÅP og Ål jeger- og fiskerforeining. Aktiviteten i dei ulike laga har vore stabil i mange år, med gledeleg tilfang av nye lag og aktivitetar.

Samarbeid mellom foreldre, kommunen og det frivillige organisasjonslivet er viktig for å få til auka deltaking.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Leggje til rette for god aktivitet i laga	Auka og føreseielege kommunale tilskotsordningar
2	Redusere fråfall frå organiserte fritidsaktivitetar for born og unge	- Stimulere til nye tilbod - Ha gode tilbod til alle, som gjev rom for deltaking både på grunn av interesse for aktiviteten eller for det sosiale

7.3 Møteplassar og uorganisert fritid

For ungdom i Ål vil delar av fritida ikkje vere fylt med organisert aktivitet. Kommunen sitt ansvar i dette er å leggje til rette for gode møteplassar for sosialisering og samhandling. Ungdommane må sjølve vere med på å ta ansvar for å utvikle og oppretthalde dette.

Nr.	Målsetting	Tiltak
1	Ungdom i Ål skal ha møtestader der dei sjølve har stor medverknad	- Kommunen skal støtte initiativ frå ungdom for å sikre møtestader 28. oktober - Budsjettkonferanse – presentasjon av Handlingsprogram og økonomiplan 2026-2029 - Leggje til rette for aktivitet som krev spesielle lokale - Kommunen skal leggje betre til rette for auka bruk av musikkverkstaden i kulturhuset - Ungdomsarbeidar tilsett i ungdomsfrivilligsentralen skal skape gode møteplassar og aktivitetar - Leggje til rette for UKM som arena for deltaking

